

physiological harmony, in communication, etc.), as well as the regulator of their motivational sphere; stimulant factor of creative activity.

Hedonistic imperative finds its embodiment in the orientation of cognitive and behavioral strategies of students to enjoy and achieve wellbeing in the context of introduction of the idea of eutimnity. Such direction of vocal training of students will be ensured by the introduction of a set of tasks designed to ensure that future professionals not only understand, but can be convinced on their own experience that the learning process can bring pleasure, delight and joy.

Key words: *hedonistic imperative, holism, axiology, eutimnity, pleasure, enjoyment, joy, vocal training.*

Дата надходження статті: «26» березня 2015 р.

Стаття прийнята до друку: «17» квітня 2015 р.

УДК 371.139:74/75(045)

ВІКТОР ВДОВЧЕНКО,

доктор філософії в галузі дизайну

(м.Київ);

СВГЕН АНТОНОВИЧ,

кандидат педагогічних наук, професор

(м.Київ)

Концептуальні засади фундаментального дослідження структури та змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» профільного навчання в національній системі неперервної художньо-проектної освіти

У статті акцентовано увагу на докорінних змінах за роки незалежності України, що відбулися в інженерній, дизайнерській, художньо-проектній освіті, починаючи з довузівської – профільної підготовки у загальноосвітніх навчальних закладах (ЗНЗ). Визначено основні положення концептуальних засад фундаментального дослідження структури та змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» профільного навчання в національній системі неперервної художньо-проектної освіти. Окреслено шляхи розв'язання проблеми забезпечення навчально-методичними комплектами означених спеціалізацій профільних ЗНЗ. Висвітлено питання науково обґрунтованого поетапного введення у навчально-виховний процес профільних ЗНЗ художньо-проектної освіти. Вперше подано, після переходу на компетентнісний результат профільної підготовки, сучасну наукову джерельну базу для запровадження нового понятійно-термінологічного апарату профільного навчання національної системи неперервної художньо-проектної освіти.

Ключові слова: *національна система неперервної художньо-проектної освіти, фундаментальне дослідження, концептуальні засади, довузівська підготовка, профільне навчання, спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну».*

Фундаментальне дослідження у відділі технологічної освіти та допрофесійної підготовки Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України в 2015–2017 рр. за підтемою «Проектування змісту профільного навчання технологій у старшій школі за спеціалізаціями «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» в національній системі неперервної художньо-проектної освіти» має за мету:

1) розробку концептуальних засад підготовки новітньої структури сучасного змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» в системі неперервної художньо-проектної освіти, з дотриманням дидактичних принципів наступності – між основною та старшою загальноосвітньою школою й перспективності – між старшою загальноосвітньою та вищою школами;

2) наукове обґрунтування педагогічних умов спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» (змісту, методики, організаційних форм навчання, предметно-розвивального середовища навчальної майстерні) підготовки компетентного випускника профільної школи, здатного до системної предметно-перетворювальної діяльності, свідомого індивідуального вибору особистісно привабливого ВНЗ для подальшої професійної або фахової підготовки за кваліфікаціями майстра декоративно-прикладного мистецтва (ДПМ) або дизайнера (за видами дизайну).

Формулюванню трирічної теми перспективного наукового дослідження його мети, завдань, робочої гіпотези передувала значна науково-аналітична робота з аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду за обраною темою. Аналіз здійснювався нами за двома взаємодоповнюючими напрямками:

1) художньо-технічна освіта України у складі колишнього СРСР до 1991 р. та її подальша трансформація в дизайн-освіту України з 1991 до 2013 р., а також художньо-проектну з – 2014 р.;

2) перехід української художньо-промислової освіти ВНЗ із кінця ХХ до початку ХХІ століття із «ЗУНівської» на компетентнісну в 2011 р., а також починаючи із профільного рівня ЗНЗ.

1. Художньо-технічна освіта України у складі колишнього СРСР до 1991 р. та її подальша трансформація в дизайн-освіту України з 1991 до 2013 р., а також художньо-проектну – з 2014 р. Розглядаючи історичні витоки та передумови досліджуваної нами теми, доходимо висновку, що з другої половини ХХ ст. і до початку ХХІ ст. функція неперервної художньо-технічної (інженерної), потім дизайнерської, а тепер – художньо-проектної освіти не еволюціонувала, а фактично докорінно змінилася.

У другій половині ХХ ст. в інженерній освіті ВНЗ України у складі колишнього СРСР художньому проектуванню (за сучасною термінологією – дизайну) передувала технічна естетика (див. Шпара П.Е., Шпара М.П. «Техническая эстетика и основы художественного конструирования», 1989), яка тільки частково охоплювала проблеми художнього та технічного проектування. Така «частковість» стає зрозумілою після аналізу суперечностей, виявлених у звичних для багатьох словників, підручників і посібників радянського та пострадянського періоду (у нижченаведених визначеннях), які стали настільки «робочими», що «не викликають жодних заперечень» не тільки у авторів наукових та навчальних видань, а навіть у їх рецензентів радянського гарту. Ми вважаємо передрук в ХХІ столітті застарілих радянських визначень недопустимим.

Наприклад, Р.М.Горбатюк із Тернопільського національного педагогічного університету, в лекції 1 «Технічна естетика. Предмет, завдання та зміст курсу» в час уже безповоротного переходу від технічної естетики до дизайну, незважаючи на 24 роки незалежності України, за широкого використання електронних навчальних видань зазначає: «Технічна естетика – наукова дисципліна, яка вивчає закономірності формування та розвитку гармонійного середовища (предметного), предметних умов діяльності людини у всіх сферах життя. Виникла та розвинулася на стику таких наук, як соціології, соціальної психології, фізіології людини, ергономіки, економіки, технології виробництва тощо. Вирішує такі завдання: розробка принципів організації та формоутворення оптимального і гармонійного предметного середовища у відповідності з вимогами та потребами всіх людей і з врахуванням вимог ергономіки й технології виробництва; створення методики художнього конструювання виробів та їх комплексів, які відповідають всім вимогам технічної естетики, соціальної корисливості, функціонального та ергономічного вдосконалення».

Поряд із таким визначенням подаємо визначення естетики як філософської дисципліни, в яку входить галузь технічної естетики. Наприклад, кандидат філософських наук Д.С.Муза та ін. у темі 21 «Естетика як наука та її категорії» в навчально-методичному посібнику для ВНЗ «Вступ до філософії» за редакцією Л.М.Нікітіна зазначає: «Естетика – це наука, яка вивчає прекрасне в природі, суспільстві, матеріальному і духовному виробництві, закономірності розвитку і функціонування естетичної свідомості та загальні принципи творчості за законами краси, у тому числі закони розвитку і функціонування в суспільстві мистецтва як специфічної форми відображення дійсності».

Естетика – філософська наука, яка вивчає функціонування естетичних цінностей у суспільстві та закони її сприйняття. Вона сформувалася в надрах філософії і відокремилася від неї як самостійна галузь лише всередині ХVІІІ ст. На той час німецький філософ О.Баумгартен ввів у наукову літературу термін «естетика» і видав трактат за однойменною назвою (1750 р.).

Естетика тісно взаємодіє з гуманітарними науками: етикою, психологією, педагогікою, соціологією, логікою і особливо з філософією. Як теорія мистецтва вона є методологією мистецтвознавчих наук – історії мистецтва, теорії мистецтва, художньої критики та прикладних галузей – *технічної естетики* (виділено нами), естетики побуту, естетики поведінки. Пов'язана вона також з економічними і технічними науками».

З'ясуємо, в якій галузі знань, науки, техніки чи мистецтва знаходиться художнє проектування (конструювання), тепер – дизайн, не за застарілими радянськими визначеннями, а у 2015 р., коли прийняті та діють уже більше 20 років українські державні стандарти з дизайну (1999), в тому числі й із дизайнерської термінології (2009), що тлумачить художньо-проектну діяльність у галузі дизайну. Українські державні стандарти з дизайну в багатьох аспектах уже узгоджені із міжнародними стандартами з дизайну. Іще в радянські часи дизайнера називали художником-конструктором, фактично – інженером з художнього конструювання, проектування. Тож на кого розрахована «технічна естетика зараз»? На «технічного естета»? Нам необхідне вивчення «Основ

дизайну» (за видами дизайну) для дизайнерів! Радянська освіта у ЗНЗ і ВНЗ виконувала функцію, орієнтовану переважно на відтворення продуктивних сил індустріального суспільства. В українській освіті на початку XXI століття, вже в ЗНЗ учні 10–11 класів свідомо обирають технологічний профіль, у нашому дослідженні – спеціалізації: «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну». Отже, можна констатувати, що художньо-проектна профільна підготовка здійснюється тепер «де факто» в освітній галузі «Технології» ЗНЗ, а не як вважають пересічні громадяни – в освітній галузі «Техніка» (такої освітньої галузі взагалі немає, а «Технічна естетика» – це вже історичне минуле радянського часу) чи «Мистецтво». Художній профіль у освітній галузі «Мистецтво» ЗНЗ займається образотворчою допрофесійною та довузівською підготовкою. Тому із-за докорінних змін у назвах і тлумаченні понятійно-термінологічного апарату з дизайн-освіти, а з 2014 р. і художньо-проектної освіти, авторами в понад 100 публікаціях з 2001 р. приділена значна увага структуруванню і укладанню диференційованого за рівнями ЗНЗ і ВНЗ тезауруса для розуміння сучасного змісту національної системи неперервної дизайнерської, а тепер і художньо-проектної освіти.

Доречно констатувати: профільне навчання до 2001 р. було зорієнтоване виключно на робітничі професії. За результатами досліджень з 2001 р. авторами у профільне навчання в 2006–2008 рр. введено навчальні авторські програми: «Етнодизайн», «Графічний дизайн», «Промисловий дизайн», «Дизайн середовища» (2005, 2006, 2007), «Основи дизайну» (2005, 2006, 2007, 2008, 2010).

Отже, докорінна зміна художнього та промислового виробництва в Україні обумовила й стрімку трансформацію змісту національної інженерної, дизайнерської освіти в художньо-проектну освіту з 2014 р. для підготовки майбутніх майстрів ДПМ, а також дизайнерів (за видами дизайну).

Кінцевою метою інженерної освіти з художнього проектування до прийняття Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти у 2011 р. було прагнення навчити «раз і назавжди» ustalеним правилам, програмним знанням, умінням, навичкам (ЗУНам), що повинні були використовуватися фахівцем (у нашому прикладі – майстрами ДПМ, дизайнерами за видами дизайну) у його майбутній соціальній та професійній діяльності протягом усього життя. За таких умов українська інженерна освіта з художнього проектування ніби зупинилася із-за невизначеності, із-за відсутності прагнення сприймати динаміку наукового поступу європейського та світового передового досвіду з художньо-проектної освіти. І тільки орієнтуючись на Болонські угоди українська інженерна освіта з художнього проектування взяла курс на євроінтеграцію, змінила як ustalену назву професійної та фахової освіти з інженерної на дизайнерську у мистецьких ВНЗ, а з 2014 р. – у науково обґрунтовану авторами неперервну художньо-проектну освіту. В результаті нововведення значно розширюється охоплення сфери художнього проектування фахівцями ДПМ і етнодизайну, дизайну реклами та ін. Кінцевою метою художньо-проектної підготовки стала художньо-проектна компетентність на рівнях ЗНЗ та ВНЗ національної системи неперервної художньо-проектної освіти.

У системі художньо-проектної освіти в економічно розвинених країнах світу – США, Японії, Австралії, Канади та ін., Євросоюзу – Великобританії, Німеччини, Франції, Італії, Швеції та ін. за останнє десятиліття головним завдання є не засвоєння вироблених у минулому «колишніх знань», а підготовка суб'єктів навчальної діяльності здатних креативно мислити до опанування інновацій в предметно-перетворювальній діяльності новими навчальними методами й за допомогою сучасних засобів пізнання – інтернет-технологій, медіа-технологій, відеозв'язку, мобільного зв'язку, інтернет-пошти, соціальних мереж, мережевої передачі інформації в корпоративних межах, дистанційного навчання та навчання за елективними курсами на вебінарах. А відтак, у навчальному предметі «Технології» в старшій школі з 2015 р. ми вбачаємо пріоритетними не предметні компетентності, а галузеві, які в попередні роки роботи за новим Державним стандартом базової і повної середньої освіти 2011 р. тільки узагальнено окреслено, але ще не конкретизовано.

Отже, постала науково-організаційна проблема узгодження прискореної постановки дидактичних завдань як прогностичних педагогічних проблем із можливістю їх випереджаючої теоретичної розробки та швидкого й якісного впровадження новітніх розробок у педагогічну практику профільного навчання, починаючи з досліджуваних нами спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» в контексті національної системи неперервної художньо-проектної освіти. В процесі фундаментального педагогічного дослідження ми розв'язуємо сучасну наукову дидактичну проблему прогностичного характеру з розробки стратегічних напрямів її реалізації в найближчій перспективі, спочатку в профільній школі на експериментальних майданчиках Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, а згодом і в навчально-виховному процесі ЗНЗ всієї України. При цьому ми моделюємо та експериментально перевіряємо сучасні педагогічні умови для реалізації структурно-функціональної моделі розвитку особистості майбутнього майстра ДПМ та дизайнера іще з профільної школи засобами психології художньо-проектної творчості, духовного і фахового

вдосконалення за національними традиціями учнівства, розглядаючи особистість майбутнього творця художньо-проектної сфери як найвищу цінність.

2. Перехід художньо-промислової освіти України з кінця ХХ до початку ХХІ століття у ВНЗ із «ЗУНівської» на компетентнісну в 2011 р., починаючи з профільного рівня ЗНЗ. Радянська (до 1991 р.) та пострадянська художньо-промислова освіта України у ВНЗ та ЗНЗ (кінця ХХ – початку ХХІ ст.) була орієнтована на досягнення лише вузьких прагматичних професійних навчальних завдань в процесі фронтальної підготовки з орієнтацією на знання, уміння, навички (ЗУНи). Сучасна художньо-проектна освіта у ЗНЗ із 2014 р. пропедевтичного, допрофільного, профільного рівнів здійснюється із домінуванням компетентнісного, діяльнісного й особистісно зорієнтованого підходів, спрямована на фундаменталізацію фахової підготовки у ВНЗ освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра та магістра.

Перспективи розвитку української неперервної художньо-проектної освіти на профільному рівні ми вбачаємо у таких положеннях концептуальних засад фундаментального дослідження структури та змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» профільного навчання в національній системі неперервної художньо-проектної освіти:

- 1) розробці нової структури змісту художньо-проектної освіти на пропедевтичному, допрофільному та профільному рівнях;
- 2) забезпеченні випереджувального характеру художньо-проектної освіти завдяки синтезуванню змістового наповнення освітніх галузей «Мистецтво» і «Технології» базової та повної загальної середньої освіти;
- 3) підготовці учня ЗНЗ, який володіє елементами галузевих компетентностей (5–7 кл.), до оволодіння основами галузевих компетентностей (8–9 кл.), профільною (10–11 кл.) художньо-проектною галузевою компетентністю, з орієнтацією на компетентності бакалавра і магістра у вищій школі – соціальну, комунікативну, інформаційну, когнітивну та спеціальні;
- 4) підвищенні рівня морального і художньо-естетичного виховання майбутнього майстра ДПМ та дизайнера;
- 5) розширенні міжнародної співпраці у сфері художньо-проектної освіти та галузі дизайну в межах Європейського союзу;
- 6) реалізації потреби школярів у самовираженні, рефлексії навчально-пізнавальної та предметно-перетворювальної діяльності.

Означені положення актуалізовано авторами у навчальних програмах, науково-методичних матеріалах, підручниках, навчальних посібниках для профільного навчання, в наукових статтях. Обґрунтовані нами засадничі положення конкретизуються, уточнюються в здійснюваному нами фундаментальному дослідженні, висвітлюються під час науково-організаційних заходів, присвячених проблемам художньо-проектної освіти профільного рівня – на науково-практичних семінарах, конференціях, є предметом обговорення під час апробації результатів педагогічних досліджень на експериментальних майданчиках Інституту педагогіки НАПН України. У педагогічних колективах профільних ЗНЗ, де готуються компетентні на своєму рівні майбутні майстри ДПМ та дизайнери, ці положення успішно впроваджено у навчально-виховний процес, передусім у ЗНЗ, що із 2009 р. здійснюють профільну підготовку учнів за однією із досліджуваних нами спеціалізацій – «Основи дизайну».

Художньо-проектна освіта розглядається науковцями, вчителями-експериментаторами не тільки в допрофесійному та довузівському, а і в соціокультурному аспекті. Зазначений аспект художньо-проектної освіти сприяє соціальному, культурному розвитку учнів старшої школи через цілеспрямовану соціалізацію їх у предметно-перетворювальну сферу під час навчально-виховного процесу.

Отже, художньо-проектна освіта ЗНЗ спрямовує, регулює, вдосконалює вищезазначені об'єктивні процеси соціокультурного розвитку старшокласників. Тому профільну підготовку учнів за спеціалізаціями «Основи дизайну» (розроблену у 2009 р. і введена в 2010 р., а потім – розроблену іншим авторським колективом, за новою структурою у 2015 р.); «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» (розроблені із 2015 р.) ми розглядаємо як синтез навчання й учіння, виховання і самовиховання, розвитку та саморозвитку, рефлексії і соціалізації.

Виходячи з того, що навчально-виховний процес під час оволодіння вищезазначеними спеціалізаціями ми розглядаємо комплексно, профільний рівень художньо-проектної освіти виступає як ключовий у національній системі неперервної художньо-проектної освіти ЗНЗ – ВНЗ і як різноплановий освітній простір, завдяки якому створюються необхідні педагогічні умови для творчості та індивідуального творчого саморозвитку особистості майбутнього майстра ДПМ і дизайнера.

Розробка особистісно зорієнтованих спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну» на профільному рівні у національній системі неперервної художньо-проектної освіти враховує тенденції динамічного розвитку суспільного життя в Україні – держави, яка активно намагається інтегруватися у європейську спільноту.

Отже, нині патріотично налаштовані старшокласники пов'язують свою предметно-перетворювальну діяльність в профільній школі із прагненням до:

- утвердження національних цінностей і традицій української духовності (Афанасьєв Ю.Л., 2014; Шевченко Г.П., 2004); засвоєння принципів духовно-морального виховання у вітчизняній школі (XX – поч. XXI ст.) (Сіданич І.Л., 2013); виховання духовності у мистецькій освіті в компетентнісному аспекті (Щолокова О.П., 2011);
- розуміння сутності і значення художньої-проектної культури (Даниленко В.Я., 2006);
- набуття у загальноосвітній школі проектно-технологічної культури (Мачача Т.С., 2011-2014);
- виявлення підґрунтя становлення і тенденцій розвитку дизайн-освіти в Україні та зарубіжжі (Даниленко В.Я., 2006; Фурса О.О., 2012, 2014);
- реалізації психолого-педагогічних умов учіння-виховання особистості (Зязюн І.А., 2014);
- розв'язання на профільному рівні проблеми синтезу дизайну і технологій у системі неперервної дизайн-освіти (Антонович Є.А., Вдовченко В.В., 2012; Мадзігон В.М., Криволапов М.О., 2014);
- виявлення особливостей філософії українського дизайну (Рижова І.С., 2006);
- сучасного тлумачення національної історії матеріальної культури з позицій еволюції психології українця (Губко О.Т., 2003, 2010, 2013; Наливайко С.І., 2009);
- з'ясування специфіки розвитку дизайнерських шкіл України (Київської – Антонович Є.А., 2000, 2015; Вдовченко В.В., 2008, 2010, 2014; Волкотруб І.Т., 1988; Сьомкін В.В., 2007, 2009; Татівський П.М., 2006 та ін.; Харківської – Даниленко В.Я., 2006; Львівської – Мигаль С.П., 2000, 2004, 2010);
- дослідження українського народного декоративно-прикладного мистецтва (Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., 1992, 2012); понятійно-термінологічного апарату декоративно-ужиткового мистецтва (Запаско Я.П., Голод І.В., Білик В.І. та ін., 2000).

Розроблена нами «Концепція розвитку системи неперервної художньо-проектної освіти» (проект, рукопис, 2014) базується на фундаментальних теоретичних напрацюваннях, серед яких чільне місце відводиться концептуальним засадам фундаментального дослідження структури та змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» профільного навчання в національній системі неперервної художньо-проектної освіти, на прикладних та експериментальних дослідженнях, відображає шляхи проведення полікультурної освітньої політики в ЗНЗ, ознайомлення учнів 10–11 класів із розмаїттям національних культур світу (Вейс, 2014; OXFORD, Велика енциклопедія школяра, 2013 та ін.).

Включення профільної підготовки майбутніх майстрів ДПМ і дизайнерів до сучасного соціокультурного процесу є важливим аспектом у розбудові стратегії освітньої політики Інституту педагогіки НАПН України та проведенні педагогічних досліджень із:

- розробки та апробації моделі технологічного профілю за спеціалізаціями «Основи дизайну» (Вдовченко В.В. та ін., 2005, 2006, 2007, 2008, 2010);
- розробки та апробації інтегрованих курсів для освітніх галузей «Мистецтво» та «Технології» в Кловському ліцеї № 77 м. Києва (Вдовченко В.В., Вдовченко З.В., Співакова І.Б., Шведова Ю.Б., 2012);
- розробки нової структури та змісту освітньої галузі «Технології» для проекту Державного стандарту базової і повної середньої освіти 2011 р. (Вдовченко В.В., Мачача Т.С., 2010);
- наукове обґрунтування структури та змісту навчальної програми з «Етнотехнології» для 5-9 класів ЗНЗ (Антонович Є.А., Вдовченко В.В., 2004);
- наукове обґрунтування (2011), розробка (2012), експериментальна апробація (2012-2013) авторами та запровадження в Україні профільного навчання за спеціалізацією «Основи дизайну» в 10–11 класах як найефективнішої довузівської підготовки за напрямом «Дизайн» на експериментальному майданчику Інституту педагогіки НАПН України та Інституту реклами (Вдовченко В.В., Антонович Є.А., з 2013);
- новітньої структури змісту освітньої галузі «Технології» для Державного стандарту базової і повної середньої освіти на перспективу (Мачача Т.С., Вдовченко В.В., 2014).

Висновки...

1. Фундаментальне дослідження структури змісту перспективних для національної системи неперервної художньо-проектної освіти спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну» базується на результатах багаторічних

досліджень авторів: науково обґрунтованій теоретичній моделі педагогічних умов спеціалізацій для профільної школи, навчальних програмах для учнів старших класів з основ дизайну і різновидів дизайну, матеріалах науково-методичного посібника для вчителя та підручника для учня, сучасної моделі структури навчального посібника для учня. Теоретичні та експериментальні дослідження авторів окреслили коло наукових і навчальних проблем для визначення концептуальних засад фундаментального дослідження структури та змісту спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Основи дизайну» профільного навчання в національній системі неперервної художньо-проектної освіти. При цьому нами взято до уваги соціальне замовлення щодо змісту художньо-проектної освіти профільної рівня підготовки для нинішнього стану розвитку ЗНЗ, із огляду на визначені нами основні тенденції перспективного розвитку національної системи неперервної художньо-проектної освіти ЗНЗ–ВНЗ.

2. У контексті вищезазначеного сучасний зміст досліджуваних спеціалізацій профільного навчання у старшій школі не може бути обмежений знанневим (ЗУНівським) результатом, а педагогічна технологія навчання – пасивним засвоєнням учнями «швидко старіючого» навчального змісту, не зважаючи на кожне нове відкриття у художньо-проектній сфері. Тому в умовах глобальних соціокультурних динамічних перетворень в соціальній та культурно-освітній політиці Інституту педагогіки НАПН України важливим є формування нової стратегії розвитку інтегрованої у європейський простір системи української освіти, передусім на профільному рівні підготовки майбутнього майстра ДПМ та дизайну. Особливого значення в такому разі набуває спрямування в педагогічних технологіях на особистість учня профільної школи, розкриття його інтелекту, розвитку художньо-проектної культури, а також наукова поінформованість на шкільному рівні вже не про пострадянські досягнення та соціалістичні соціальні цінності, а орієнтація на європейські фундаментальні узагальнення наукових досліджень – диференційовано для середнього та старшого шкільного віку (див.: OXFORD. Велика енциклопедія школяра, 2013). Вищезначені концептуальні положення обумовлюють принципово нові вимоги до якості розробки структури змісту перспективних спеціалізацій «Художньо-проектна творчість», «Декоративно-прикладне мистецтво» та «Основи дизайну».

3. Однією з пріоритетних стратегій для профільного рівня художньо-проектної освіти є також її фундаменталізація вже у загальноосвітній школі.

Список використаних джерел і літератури:

1. Антонович Є. А. Теоретико-методологічні засади дизайну / Є. А. Антонович // Скрижалі. Декоративне мистецтво і дизайн: наук.-мист. студії / Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука ; редкол. І. І. Міщенко та ін. – Київ–Чернівці : видавн. дім «Родовід», 2009. – С. 199–210.
2. Антонович Є. А. Теорія і методика дизайну в контексті розробки концепції сучасного національного дизайну / Є. А. Антонович // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. – Спецвип. : Мистецько-педагогічна освіта : проблеми та перспективи. – Кривий Ріг : КДПУ, 2005. – № 13. – С. 3–10.
3. Антонович Є. А. Етнодизайн : Експериментальна програма для 5–9 кл. / [Антонович Є. А., Вдовченко В. В. та ін.] // Сільська школа України. – 2004. – № 21 (93). – С. 4–23.
4. Антонович Є. А. Синтез дизайну і технологій у системі національної неперервної дизайн-освіти / Антонович Є. А., Вдовченко В. В. // Теорія і методика виховання : наук.-педаг. вісник / за ред. В. Г. Бутенка. – Херсон : Грінь Д. С. – 2012. – Вип. 2. – С. 4–10.
5. Антонович Є. А. Сучасна модель доузівської підготовки з «Основами дизайну» на засадах етнодизайну для дизайнерських факультетів мистецьких вишів / Антонович Є. А., Вдовченко В. В. // Етнодизайн : європейський вектор розвитку і національний контекст : зб. наук. праць / упорядн. і відп. ред. Є. А. Антонович. – Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2015. – Кн. 1. – С. 279–289.
6. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво : підруч. / Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич. – Львів : Світ, 1992. – 272 с. : іл.
7. Антонович Є. А. Сучасні підходи до розробки навчально-методичного комплексу з «Основами дизайну» для профільної школи у неперервній системі національної дизайн-освіти (на базі етнодизайну) / Антонович Є. А., Вдовченко В. В. // Становлення і розвиток етнодизайну: український та європейський досвід : зб. наук. праць / упорядн. і відп. ред. Є. А. Антонович. – Полтава : Полтавський літератор, 2012. – Кн. 1. – С. 107–127.
8. Антонович Є. А. Фундаментальні та прикладні дослідження синтезу дизайну і технологій у системі неперервної дизайнерської та технологічної освіти / Антонович Є. А., Вдовченко В. В. // Становлення і розвиток етнодизайну: український та європейський досвід : зб. наук. праць / упорядн. і відп. ред. Є. А. Антонович. – Полтава : Полтавський літератор, 2012. – Кн. 1. – С. 104–113.
9. Божко Т. О. Методичні основи удосконалення проектування продукції графічного дизайну : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.07 «Дизайн» / Божко Тетяна Олександрівна. – К., 2011. – 20 с.
10. Бутник В. В. Новий англо-український політехнічний словник / В. В. Бутник. – К. : Віче, 2007. – 704 с.

11. Вдовченко В. В. Довузівська підготовка зі спеціальності «Дизайн»: профільне навчання : дис. у формі наукової доповіді ... д-ра філософії в галузі дизайну : спеціальність «Дизайн» / Вдовченко Віктор Володимирович. – К., 2013. – 64 с.
12. Вдовченко В. В. Забезпечення наступності змісту навчання основам матеріалознавства в загальній школі (на прикладі обробки деревини) / В. В. Вдовченко // Збірник наукових праць : спецвип. / В. Г. Кузь (гол. ред.) та ін. – К. : Науковий світ, 2002. – С. 21–24.
13. Вдовченко В. В. Застосування понять з дизайнерського проектування в технологічній освіті / В. В. Вдовченко // Zbior raportow naukowych «Aktualne naukowe badania. Od teorii do praktyki» / (30/03/2014 – 31/03/2014). – Warszawa : Wydawca: Sp. Z o.o. «Diamont trading tour», 2014. – С. 59–60.
14. Вдовченко В. В. Концепція навчально-методичного комплексу з «Основ дизайну» для 10–11 (12) кл. / В. В. Вдовченко // Зміст і технології шкільної освіти : матеріали звітної наук. конф. (30–31 берез. 2005 р.). – К., 2005. – С. 77–78.
15. Вдовченко В. В. Навчальна програма «Трудове навчання: основи дизайну» для загальноосв. навч. закладів нового типу: ліцеїв, гімназій, коледжів (5-9 класи). Рекомендовано МОН України (№1/11-3179 від 25.07.2008 р.) / В. В. Вдовченко та ін. // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – № 9. – С. 13–34; 2010. – № 10. – С. 29–48; 2010. – № 11–12. – С. 11–30.
16. Вдовченко В. В. Наукове обґрунтування добору і реалізації змісту навчального предмета «технології» з технічних видів праці в основній школі / В. В. Вдовченко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2012 рік : наук. вид. – К. : Інститут педагогіки, 2013. – С. 302–303.
17. Вдовченко В. В. Прикладні експериментальні дослідження – апробація змісту інтегрованих курсів із навчальних предметів освітніх галузей «Мистецтво» та «Технології» у Кловському ліцеї № 77 м. Києва / В. В. Вдовченко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2011 рік : наук. вид. – К. : Інститут педагогіки, 2012. – С. 291–293.
18. Вдовченко В. В. Проектне моделювання на заняттях з освітньої галузі «Технології» / В. В. Вдовченко // Вісник Черкаського університету. – Черкаси, 2001. – Вип. 26. – С. 19–22.
19. Вдовченко В. В. Проектування та виготовлення виробів з деревини: Орієнтовний тематично-календарний план модуля (для сільських шкіл) / В. В. Вдовченко // Сільська школа України. – 2014. – № 8 (80). – С. 14–23.
20. Вдовченко В. В. Реалізація змісту модуля «Проектування та виготовлення виробів із деревини» в 5–9 кл. / В. В. Вдовченко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2002. – № 3. – С. 4–13.
21. Вдовченко В. В. Результативність науково-дослідної роботи в технологічному напрямі профільного навчання з «Основ дизайну» / В. В. Вдовченко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2008 рік : інформ. вид. – К. : Педагогічна думка, 2009. – С. 341–343.
22. Вдовченко В. В. Світ професій / В. В. Вдовченко // Дизайн-освіта: Профільне навчання старшокласників: Програми календарні плани і не тільки... / упоряд. : В. Вдовченко та ін. – К. : вид. дім «Шкіл. світ» ; вид. Л. Галіцина, 2006. – С. 104–114.
23. Вдовченко В. В. Теоретичне моделювання реалізації предметної (проектно-технологічної) компетентності на заняттях «Трудового навчання» (основна школа) / В. В. Вдовченко // Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2013 рік. – К., 2014. – С. 302–303.
24. Вдовченко В. В. Трудове навчання : технології і дизайн : Програма для 5-го кл. / В. В. Вдовченко та ін. // Сільська школа України. – 2004. – № 21 (93). – С. 14–27.
25. Вдовченко В. В. Формування понять з художнього та технічного проектування (за проектно-технологічною системою неперервної технологічної освіти професора Вдовченка В. В.) / В. В. Вдовченко // Реклама як художньо-комунікативні практики : зб. матеріалів міжн. наук.-практ. конф. (Харків, 27 берез. 2014 р.) / за заг. ред. В. Я. Даниленка. – Харків : ХДАДМ, 2014. – С. 21–24.
26. Вдовченко В. В. Методика викладання образотворчого мистецтва і дизайну : навч. програма для підготовки, перепідготовки вчителя образотв. мистецтва і вчителя труд. навч. для викладання профільних програм за напрямом «Дизайн»: «Етнодизайн», «Основи дизайну», «Графічний дизайн», «Веб-дизайн», «Дизайн середовища (дизайн інтер'єрів та екстер'єрів)», «Ландшафтний дизайн» / Вдовченко В. В., Антонович Є. А. // Завуч. – 2006. – № 16 (274). – С. 33–44.
27. Вдовченко В. В. Навчально-методичні комплекси за профілем «Дизайн» / Вдовченко В. В., Антонович Є. А. // Інформатика. – 2005. – № 31–32 (319–320). – С. 24–27.
28. Вдовченко В. В. Основи дизайну : Програма профільного навчання у 10–11 кл. / Вдовченко В. В., Антонович Є. А. // Сільська школа України. – 2005. – № 29–30 (139–140). – С. 3–13.
29. Вдовченко В. В. Програма профільн. навч. для загальн. навч. закладів з трудового навчання у 10–11 кл. «Основи дизайну» / Вдовченко В. В., Антонович Є. А. // Освіта і управління. – 2005. – Т. 8. – № 2. – С. 115–149.
30. Вдовченко В. В. Словник-довідник / Вдовченко В. В., Антонович Є. А. // Дизайн-освіта. Профільне навчання старшокласників : Програми календарні плани і не тільки... / упоряд. : В. Вдовченко та ін. – К. : вид. дім «Шкіл. світ» ; вид. Л. Галіцина, 2006. – С. 115–125.
31. Вдовченко В. Вивчення і узагальнення педагогічного досвіду / Вдовченко В. та ін. // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004. – № 1. – С. 23–25.
32. Вдовченко В. В. Графічний дизайн: профільна програма для 10–11 класів / Вдовченко В. В. та ін. // Сільська школа України. – 2005. – № 11(121). – С. 18–32.
33. Вдовченко В. В. Дизайн середовища: Програма і методичні рекомендації для профільн. навч. учнів 10–11 кл. загальноосв. навч. закл. / В. Вдовченко та ін. // Освіта і управління. – 2007. – Т. 10. – № 3–4. – С. 163–196.

34. Вдовченко В. В. Інтегрований курс «Інформатика – WEB–дизайн – технологія»: Програма профільного навчання для учнів 10-11 кл. загальноосв. навч. закладів, ліцеїв, гімназій / Вдовченко В. В. та ін. // Освіта і управління. – 2007. – Т. 10. – № 2. – С. 100–151.
35. Вдовченко В. В. Навч. програма для 11-річн. школи. Технології. 10-11 кл.: Progr. для профільн. навч. учнів загальноосв. навч. закладів. Спеціалізація «Основи дизайну». Технолог. напрям. Технологічний профіль. Наказ МОН № 1021 від 28.10.2010. Про надання навч. прогр. грифа «Затверджено МОН України» / Вдовченко В. В. та ін. – К., 2010. – 96 с.
36. Вдовченко В. В. Основи дизайну : підручник для 10 кл. загальноосв. навч. закл. Профільн. рівень [за ред. В. В. Вдовченка]. – К. : Педагогічна думка, 2010. – 304 с. : іл.
37. Вдовченко В. В. Основи дизайну: підручник для 10 класу загальноосв. навч. закл. Профільн. рівень [за ред. В. В. Вдовченка]. – К. : Педагогічна думка, 2010. – 304 с. : іл. Електронна повна версія підручника для 10 кл. загальноосв. навч. закладів: (Вдовченко В.В. та ін.) вид-во «Педагогічна думка» [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://itzo.gov.ua/elektronni_pidruchniki_dly_10_klasu_znz.html.
38. Вдовченко В. В. Основи дизайну : Програма профільн. навч. для загальноосв. навчальних закладів з трудового навчання у 10–12 кл. Наказ МОН № 122 від 22.02.2008. Про надання навч. прогр. грифа «Затверджено МОН України» / Вдовченко В. В. та ін. // Освіта і управління. – 2008. – Т. 11, № 1. – С. 116–149 (10 кл.).
39. Вдовченко В. В. Основи дизайну : Програма профільн. навч. для загальноосв. навч. закладів з трудового навчання у 10–12 класах. Наказ МОН № 122 від 22.02.2008. Про надання навчальним програмам грифа «Затверджено МОН України» / Вдовченко В. В. та ін. // Освіта і управління. – 2008. – Т. 11, № 2–3. – С. 89–122 (11–12 кл.).
40. Вдовченко В. В. Прогностичні концептуальні підходи до реформування технологічної освіти учнів загальноосвітньої школи / Вдовченко В. В. та ін. // Наукові записки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова ; укл. Л.Л. Макаренко. – К. : вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 98. – С. 50–62.
41. Вдовченко В. В. Програма профільного навчання для загальноосвітніх навчальних закладів з трудового навчання у 10–11 класах «Графічний дизайн» / Вдовченко В. В. та ін. // Освіта і управління. – 2007. – Т. 10, № 1. – С. 129–160.
42. Вдовченко В. В. Промисловий дизайн : Програма для 10–11 кл. Профільне навчання / Вдовченко В. В. та ін. // Сільська школа України. – 2004. – № 31 (103). – С. 10–20.
43. Вдовченко В. В. Профільне навч. за напрямом «Промисловий дизайн»: Progr. для 10–11 кл. / Вдовченко В. В. та ін. // Дизайн-освіта. Профільне навчання старшокласників: Програми, календарні плани і не тільки... / упоряд. : В. Вдовченко та ін. – К. : вид. дім «Шкіл. світ»; вид. Л. Галіцина, 2006. – С. 75–88.
44. Вдовченко В. В. Результати експериментальної апробації структури учнівського творчого проекту в технологічній підготовці з «Осн. дизайну» в 10–11 кл. / Вдовченко В. В. та ін. // Ановані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2010 рік : наук. видання. – К. : Інститут педагогіки, 2011. – С. 244–245.
45. Вдовченко В. В. Урок під мікроскопом / Вдовченко В. В. та ін. // Сільська школа України. – 2003. – № 19–21 (55–57). – С. 3–6.
46. Вдовченко В. В. Формування тезауруса з основ дизайну у системі неперервної художньо-проектної освіти : пропедевтичний рівень / Вдовченко В. В. // Педагогічні інновації у фаховій освіті : зб. наук. праць. – Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2014. – Вип. 1 (5). – С. 136–154.
47. Вдовченко В. В. Оригінальні рішення проблеми креативності старшокласників у фундаментальних і прикладних дослідженнях художнього і технічного проектування / Вдовченко В. В., Вдовченко З. В. // Ановані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2009 рік : наук. вид. – К. : Педагогічна думка, 2010. – С. 232–233.
48. Вдовченко В. В. Упровадження результатів дослідження сучасних педагогічних умов для профільного навчання на експериментальних майданчиках Інституту педагогіки НАПН України / Вдовченко В. В., Вдовченко З. В. // Ановані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2010 рік : наук. вид. – К. : Інститут педагогіки, 2011. – С. 243–244.
49. Вдовченко В. В. Обробка деревини і дизайн середовища (маркетрі) 10–11 кл. : Профільна програма / Вдовченко В. В., Коноваленко А. М. та ін. // Сільська школа України. – 2004. – № 34 (106). – С. 12–21.
50. Вдовченко В. В. Progr. профільн. навчання для загальноосв. навч. закладів з труд. навчання у 10–11 кл. «Дизайн середовища : художня обробка деревини (маркетрі)» / Вдовченко В. В., Коноваленко А. М. та ін. // Освіта і управління. – 2004. – Т. 7, № 3–4. – С. 169–184.
51. Вдовченко В. В. Програма профільн. навчання для загальноосвітніх навчальних закладів з трудового навчання у 10–11 класах «Художня обробка деревини (різьблення по дереву)» / Вдовченко В. В., Коноваленко А. М. та ін. // Дизайн-освіта. Профільне навчання старшокласників: Програми, календарні плани і не тільки... / упоряд. : В. Вдовченко та ін. – К. : вид. дім «Шкіл. світ»; вид. Л. Галіцина, 2006. – С. 45–61.
52. Вейс Г. Энциклопедия материальной культуры [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.civ-blog.ru/download/enciklopediya-materialnoy-kultury>.
53. Волкотруб И. Т. Основы художественного проектирования : учеб. для худож. учеб. завед. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – К. : Высшая школа, 1988. – 191 с.; 104 ил.
54. Вступ до філософії : Кредитно-модульний курс / за ред. Л. М. Нікітіна. – [вид. 3-е, доп., перероб.]. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 256 с. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://b-ko.com/book_364_glava_22.

55. Гончаренко С. У. Фундаментальність чи вузький професіоналізм освіти / Семен Гончаренко // Дидактика професійної школи : зб. наук. праць / [редк. С. У. Гончаренко (голова) та ін.]. – Хмельницький : ХНУ, 2004. – Вип. 1. – С. 177–186.
56. Губко О. Т. Психологія українського народу / О. Т. Губко. – К. : Задруга, 2003. – 400 с.
57. Губко О. Т. Психологія українського народу : наук. дослідж. : у 4 кн. Кн. 1 : Психологічний склад праукраїнської народності / Олексій Губко. – К. : Видавець Сергій Наливайко, 2010. – 504 с.; іл.
58. Губко О. Т. Психологія українського народу : наукове дослідження : у 2 кн. Кн. 2 : Психологічні особливості наших країн у міжчасі Трипілля – сучасна Україна / Олексій Губко. – К. : ТОВ «Видавництво друкарня Діло», 2013. – 400 с.
59. Даниленко В. Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури ХХ століття (національний та глобалізаційний аспекти) : дис. ... доктора мистецтвознавства : 05.01.03 / Даниленко Віктор Якович. – Харків, 2006. – 401 с.
60. Даниленко В. Я. Дизайн : підруч. / В. Я. Даниленко ; Харківська держ. академія дизайну і мистецтв; Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України – Харків : ХДАДМ, 2003. – 320 с.
61. Декоративно-ужиткове мистецтво: словник : у 2 т. – Т. 1 / Я. П. Запаско, І. В. Голод, В. І. Білик. – Львів : Афіша, 2000. – 364 с.; іл.
62. Декоративно-ужиткове мистецтво : словник : у 2 т. – Т. 2 / Я. П. Запаско., І. В. Голод, В. І. Білик. – Львів : Афіша, 2000. – 400 с.; іл.
63. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 1392 від 23 листопада 2011 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/cardnpd/1392-2011>
64. Дизайн і ергономіка : Терміни та визначення. ДСТУ 3899–99. Видання офіційне. – К. : Держстандарт України, 1999. – 30 с.
65. Дизайн-освіта : Профільне навчання старшокласників : Програми, календарні плани і не тільки ... / упоряд. : В. Вдовченко та ін. – К. : вид. дім «Шкіл. світ»; вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.
66. Дизайн квітиків : навч. посіб. / В. В. Пушкар, А. Д. Жирнов, О. К. Вільгельм-Швадчак ; Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. – К., 2003. – 132 с.
67. Дизайн : словник-довідник / Інс-т проблем сучасн. мист-ва НАМ України ; за ред. М. І. Яковлева ; упоряд. : Ю.О. Іванченко та ін. ; редкол. В. Д. Сидоренко (голова) та ін. – К. : Фенікс, 2010. – 384 с.
68. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; відповід. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
69. Захарчук-Чугай Р. В. Українське народне декоративно–прикладне мистецтво : навч. посіб. / Р. В. Захарчук-Чугай, Є. А. Антонович. – К. : Знання, 2012. – 342 с.
70. Зязюн І. А. Психо-педагогічні умови учіння-виховання особистості / І. А. Зязюн // Етнодизайн : Європейський вектор розвитку і національний контекст. Кн. 1 : зб. наук. праць / редкол. : Є. А. Антонович та ін. – Полтава : Полтавський літератор, 2015. – С. 11–19.
71. Корець М. С. Педагогічні умови реалізації технологічного профільного навчання / Корець М. С., Вдовченко В. В., Тарара А. М. // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія №13. Проблеми трудової та професійної підготовки : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 6. – С. 213–214.
72. Мадзігон В. М. Дизайн і технології в системі неперервної освіти / Мадзігон В. М., Криволапов М. О. // Етнодизайн: Європейський вектор розвитку і національний контекст. Кн. 1 : зб. наук. праць / редкол. : Є. А. Антонович та ін. – Полтава : Полтавський літератор, 2015. – С. 30–33.
73. Мачача Т. С. Формування проектно-технологічної культури учнів основної школи в процесі трудового навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика трудового навчання» / Т. С. Мачача. – К., 2011. – 20 с.
74. Мачача Т. С. Проект Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти. Освітня галузь «Технології» / Мачача Т. С., Вдовченко В. В. та ін. // Проект Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти : офіц. вид. – К., 2010. – С. 67–70.
75. Мигаль С. П. Дизайн в іменах. Львівська школа : наук.-популяр. вид. / С. П. Мигаль. – Львів : «Папуга», 2010. – 156 с.; іл.
76. Мигаль С. П. Дизайн. Львівська школа: альбом-каталог / С. П. Мигаль. – Львів : Папуга, 2004. – 240 с.; іл.
77. Мигаль С. П. Львівська дизайнерська школа: становлення, проблеми, перспективи / С. П. Мигаль // Діалог культур : Україна у світовому контексті. Художня освіта : зб. наук. праць. – Львів : Світ, 2000. – С. 387–393.
78. Наливайко С. І. Давньоіндійські імена, назви, терміни: проєкція на Україну : довідник / Степан Наливайко ; Нац. НДІ українознав. М-ва освіти і науки України. – К. : Видавець Сергій Наливайко, 2009. – 504 с.
79. Основные термины дизайна: краткий справочник слов. – М. : ВНИИТЭ, 1988. – 87 с.
80. Педагогічний словник / за ред. дійсного члена АПН України М. Д. Ярмаченка. – К. : Педагогічна думка, 2001. – 514 с.
81. Підлипенський В. С. Політехнічний російсько-український словник / В. С. Підлипенський. – К. : Перун, 2000. – 512 с.
82. Пометун О. І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. І. Пометун // Рідна школа. – 2005. – № 1. – С. 65–67.

83. Психологічна енциклопедія / автор-упорядн. О. М. Степанов. – К. : Академвидав, 2006. – 424 с. (Енциклопедія ерудита).
84. Реклама і дизайн : тлумачний словник / упоряд. Л. В. Ремізовський. – К. : Альтерпрес, 2012. – 288 с.
85. Рижова І. С. Філософія дизайну. Теоретико-методологічні засади : [моногр.] / І. С. Рижова. – Запоріжжя : ЗНТУ, 2006. – 544 с.
86. Роменець В. А. Психологія творчості: навч. посіб. / В. А. Роменець. – К. : Либідь, 2004. – 288 с.
87. Сіданич І. Л. Духовно-моральне виховання у вітчизняній школі (XX – початок XXI століття) : [моногр.] / І. Л. Сіданич. – К. : ТОВ «НВП» Інтерсервіс, 2013. – 464 с.
88. Сидоренко В. Ф. Генезис проектной культуры и эстетика дизайнерского творчества : автореф. дис. на соискание учен. степени доктора искусств. : 17.00.06 / В. Ф. Сидоренко. – М., 1990. – 32 с.
89. Словник з дизайну і ергономіки : термінологічний словник для фахівців з дизайну і ергономіки, інженерів, конструкторів, студентів ВНЗ / В. О. Свірко [та ін.] ; під заг. ред. В. О. Свірка. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Харків : НТМТ, 2009. – 131 с.
90. Сьомкін В. В. Дизайн. Тенденції та напрямки розвитку : [моногр.] / В. В. Сьомкін. – К. : Альтерпрес, 2009. – 528 с. ; іл.
91. Сьомкін С. В. Основи проектування та конструювання : навч. посіб. / С. В. Сьомкін. – К. : Альтерпрес, 2007. – 283 с. ; іл.
92. Тарара А. М. Концептуальні та інноваційні структурні розроблення для профільного навчання старшокласників в освітній галузі «Технології» / Тарара А. М., Вдовченко В. В. // Молодь і ринок. – 2011. – № 10(81). – С. 64–68.
93. Тарара А. М. Моделювання добору і реалізації змісту навчального предмета «Технології» в загальноосвітній школі на засадах проектно-технологічного підходу / Тарара А. М., Вдовченко В. В. // Проектна діяльність учнів у системі компетентнісно спрямованої соціальної і життєвої практики в 11-річн. шк. та позашк. освіти : в 2 ч. : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (29–30 жовт. 2014 р.) / ред. кол. : І. Г. Єрмаков (наук. ред.) та ін. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2014. – Ч. 2. – С. 163–168.
94. Технічна естетика. Навчальний курс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/4215/83/>.
95. Український педагогічний словник / за ред. С. У. Гончаренка. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
96. Українсько-англійський педагогічний словник / уклад. Т. К. Полонська. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 448 с.
97. Філософський енциклопедичний словник / [редкол. : В. І. Шинкарук (голова) та ін.] ; НАН України, Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.
98. Фурса О. О. Становлення дизайн-освіти в Україні та зарубіжжі: історико-порівняльний аспект / О. О. Фурса // Етнодизайн: Європейський вектор розвитку і національний контекст. Кн. 1 : зб. наук. праць / редкол. : С. А. Антонович та ін. – Полтава : Полтавський літератор, 2015. – С. 86–92.
99. Фурса О. О. Тенденції розвитку дизайн-освіти в Україні : [моногр.] / О. О. Фурса. – К. – Луганськ : Ноулідж, 2012. – 448 с.
100. Шевченко Г. П. Духовність і цінності життя / гол. ред. Г. П. Шевченко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. праць. – Луганськ : Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2004. – Вип. 5. – С. 3–15.
101. Шпара П. Е. Техническая эстетика и основы художественного конструирования / П. Е. Шпара, М. П. Шпара. – К. : Вища школа, 1989. – 247 с.
102. Щолокова О. П. Категорія духовності у мистецькій освіті: компетентнісний аспект / О. П. Щолокова // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 1. – С. 127–136.
103. OXFORD : Велика енциклопедія школяра. – [4-ге вид., без змін]. – К. : ТОВ «Перо», 2013. – 664 с. : іл.

References:

1. Antonovych Ye. A. Teoretyko-metodolohichni zasady dyzainu, *Skryzhali, Dekoratyvne mystetstvo i dyzain*, Kyiv-Chernivtsi, Rodovid, 2009, pp. 199–210.
2. Antonovych Ye. A. Teoriia i metodyka dyzainu v konteksti rozrobky kontseptsii suchasnoho natsionalnoho dyzainu, *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly*, Kryvyi Rih, KDPU, 2005, Vol. 13, pp. 3–10.
3. Antonovych Ye. A., Vdovchenko V. V. ta in. Etnodyzain: Eksperymentalna prohrama dlia 5-9 kl., *Silska shkola Ukrainy*, 2004, Vol. 21 (93), pp. 4–23.
4. Antonovych Ye. A., Vdovchenko V. V. Syntez dyzainu i tekhnolohii u systemi natsionalnoi neperervnoi dyzain-osvity, *Teoria i metodyka vyhovannia*, Kherson, 2012, Vol. 2, pp. 4–10.
5. Antonovych Ye. A., Vdovchenko V. V. Suchasna model dovuzivskoi pidhotovky z «Osnov dyzainu» na zasadah etnodyzainu dlia dyzainerskykh fakultetiv mystetskykh vyshiv, *Etnodyzain: yevropeyskyi vektor rozvytku i natsionalnyi kontekst*, Poltava, PNPu im. V. H. Korolenka, 2015, Part 1, pp. 279–289.
6. Antonovych Ye. A., Zakharchuk-Chuhai R. V., Stankevych M. Ye. *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo*, Lviv, Svit, 1992, 272 p., il.
7. Antonovych Ye. A., Vdovchenko V. V. Suchasni pidkhody do rozrobky navchalno-metodychnoho komplektu z «Osnov dyzainu» dlia profilnoi shkoly u neperervnii systemi natsionalnoi dyzain-osvity (na bazi etnodyzainu), *Stanovlennia i rozvytok etnodyzainu: ukraïnskyi ta yevropeyskyi dosvid*, Poltava, Poltavskyi literator, 2012, Part 1, pp. 107–127.
8. Antonovych Ye. A., Vdovchenko V. V. Fundamentalni ta prykladni doslidzhennia syntezy dyzainu i tekhnolohii u systemi neperervnoi dyzainerskoi ta tekhnolohichnoi osvity, *Stanovlennia i rozvytok etnodyzainu: ukraïnskyi ta yevropeyskyi dosvid*, Poltava, Poltavskyi literator, 2012, Part 1, pp. 104–113.

9. Bozhko T. O. *Metodychni osnovy udoskonalennia proektuvannia produktsii hrafichnogo dyzainu*, Kyiv, 2011, 20 p.
10. Butnyk V. V. *Novyi anhlo-ukrainskyi politekhnichyi slovnyk*, Kyiv, Viche, 2007, 704 p.
11. Vdovchenko V. V. *Dovuzivska pidhotovka zi spetsialnosti «Dyzain»: profilne navchannia*, Kyiv, 2013, 64 p.
12. Vdovchenko V. V. *Zabezpechennia nastupnosti zmistu navchannia osnovam materialoznavstva u zahalnoi shkoli (na prykladi obrobky derevyny)*, Kyiv, Naukovyi svit, 2002, pp. 21–24.
13. Vdovchenko V. V. *Zastosuvannia poniat z dyzainerskoho proektuvannia u tekhnolohichnii osviti // Zbior raportow naukowych «Aktualne naukowe badania. Od teorii do praktyki»*, Warszawa Wydawca: Sp. Z o.o. «Diamont trading tour», 2014, pp. 59–60.
14. Vdovchenko V. V. *Kontseptsiiia navchalno-metodychno komplektu z «Osnov dyzainu» dlia 10–11 (12) kl., Zmist i tekhnolohii shkilnoi osvity: materialy zvitnoi naukovoi konferentsii 30–31 bereznia 2005*, Kyiv, 2005, pp. 77–78.
15. Vdovchenko V. V. ta in. *Navchalna prohrama «Trudove navchannia: osnovy dyzainu» dlia litseiv, himnazii, koledzhiv, 5–9 kl., Trudova pidhotovka v zakladakh osvity*, 2010, Vol. 9, pp.13–34; 2010, Vol. 10, pp. 29–48; 2010, Vol. 11–12, pp. 11–30.
16. Vdovchenko V. V. *Naukove obhruntuvannia doboru i realizatsii zmistu navchalnogo predmeta «Tekhnolohii» z tekhnichnykh vydiv pratsi v osnovnii shkoli, Anotovani rezultaty NDR Instytutu pedahohiky za 2012*, Kyiv, Instytut pedahohiky, 2013, pp. 302–303.
17. Vdovchenko V. V. *Prykladni eksperymentalni doslidzhennia – aprobatsiia zmistu intehrovanykh kursiv iz navchalnykh predmetiv osvitnykh haluzei «Mystetstvo» ta «Tekhnolohii» u Klovskomu litsei № 77 m. Kyiva, Anotovani rezultaty NDR Instytutu pedahohiky za 2011*, Kyiv, Instytut pedahohiky, 2012, pp. 291–293.
18. Vdovchenko V. V. *Proektne modeliuвання na zaniattiakh z osvitnoi haluzi «Tekhnolohii», Visnyk Cherkaskoho universytetu*, Cherkasy, 2001, Volume 26, pp. 19–22.
19. Vdovchenko V. V. *Proektuvannia ta vyhotovlennia vyrobiv z derevyny, Orientovni tematychno-kalendarnyi plan modulua (dlia silskykh shkil), Silska shkola Ukrainy*, 2014, Vol. 8 (80), pp. 14–23.
20. Vdovchenko V. V. *Realizatsiia zmistu modulua «Proektuvannia ta vyhotovlennia vyrobiv z derevyny» v 5–9 kl., Trudova pidhotovka v zakladakh osvity*, 2002, Vol. 3, pp. 4–13.
21. Vdovchenko V. V. *Rezultatyvnist naukovo-doslidnoi roboty v tekhnolohichnomu napriami profilnogo navchannia z «Osnov dyzainu», Anotovani rezultaty NDR Instytutu pedahohiky za 2008*, Kyiv, Instytut pedahohiky, 2009, pp. 341–343.
22. Vdovchenko V. V. *Svit profesii, Dyzain-osvita: Profilne navchannia starshoklasnykiv: Prohramy, kalendarni plany i ne tilky...*, Kyiv, Shkil. svit, 2006, pp. 104–114.
23. Vdovchenko V. V. *Teoretychne modeliuвання realizatsii predmetnoi (proektno-tekhnolohichnoi) kompetentnosti na zaniattiakh «Trudovoho navchannia» (osnovna shkola), Anotovani rezultaty NDR Instytutu pedahohiky za 2013*, Kyiv, Instytut pedahohiky, 2014, pp. 302–303.
24. Vdovchenko V. V. ta in. *Trudove navchannia: tekhnolohii i dyzain, Prohrama dlia 5 kl., Silska shkola Ukrainy*, 2004, Vol. 21 (93), pp. 14–27.
25. Vdovchenko V. V. *Formuvannia poniat z khudozhnogo ta tekhnichnogo proektuvannia (za proektno-tekhnolohichnoiu systemoiu neperervnoi tekhnolohichnoi osvity profesora Vdovchenko V. V.), Reklama yak khudozhno-komunikativni praktyky*, Kharkiv, KHDAD, 2014, pp. 21–24.
26. Vdovchenko V. V., Antonovych Ye. A. *Metodyka vykladannia obrazotvorchoho mystetstva i dyzainu: navch. prohrama dlia pidhotovky, perepidhotovky vchytelia obrazotvorchoho mystetstva i vchytelia trud. navch. dlia vykladannia profilnykh program za napriamom «Dyzain»: «Etnodyzain», «Osnovy dyzainu», «Hrafichnyi dyzain», «Veb-dyzain», «Dyzain seredovyshcha (dyzain interieriv ta eksterieriv)», «Landshaftnyi dyzain», Zavuch*, 2006, Vol. 16 (274), pp. 33–44.
27. Vdovchenko V. V., Antonovych Ye. A. *Navchalno-metodychni komplekсы za profilem «Dyzain», Informatyka*, 2005, Vol. 31–32 (319–320), pp. 24–27.
28. Vdovchenko V. V., Antonovych Ye. A. *Osnovy dyzainu: Prohrama profiln. navch. u 10-11 kl., Silska shkola Ukrainy*, 2005, Vol. 29–30 (139–140), pp. 3–13.
29. Vdovchenko V. V., Antonovych Ye. A. *Prohrama profiln. navch. dlia zahaln. navch. zakladiv z trydovoho navchannia u 10–11 kl. «Osnovy dyzainu», Osvita i upravlinnia*, 2005, Part 8, Vol. 2, pp. 115–149.
30. Vdovchenko V. V., Antonovych Ye. A. *Slovnyk-dovidnyk, Dyzain-osvita: Profilne navchannia starshoklasnykiv: Prohramy, kalendarni plany i ne tilky...*, Kyiv, Shkil. svit, 2006, pp. 115–125.
31. Vdovchenko V. V. ta in. *Vyvchennia i uzahalnennia pedahohichnogo dosvidu, Trudova pidhotovka v zakladakh osvity*, 2004, Volume 1, pp. 23–25.
32. Vdovchenko V. V. ta in. *Hrafichnyi dyzain: profilna prohrama dlia 10–11 kl., Silska shkola Ukrainy*, 2005, Volume 11 (121), pp. 18–32.
33. Vdovchenko V. V. ta in. *Dyzain seredovyshcha: Prohrama i metodychni rekomendatsii dlia profiln. navch. uchniv 10–11 kl. zahalnoosv. navch. zakl., Osvita i upravlinnia*, 2007, Part10, Vol. 3–4, pp. 163–196.
34. Vdovchenko V. V. ta in. *Intehrovanyi kurs «Informatyka – veb-dyzain – tekhnolohii»: Prohrama profilnogo navchannia dlia uchniv 10–11 kl. zahalnoosv. navch. zakladiv, litseiv, himnazii, Osvita i upravlinnia*, 2007, Part 10, Vol. 2, pp. 100–151.
35. Vdovchenko V. V. ta in. *Navch. prohrama dlia 11-richn. shkoly. Tekhnolohii. 10-11 kl., prohrama dlia profilnogo navchannia uchniv 10–11 kl. zahalnoosv. navch. zakl., Spetsializatsiia «Osnovy dyzainu», tekhnoloh. napriam, tekhnoloh. profil, Kyiv*, 2010, 96 p.
36. Vdovchenko V. V. (ker. avt. kol.) ta in. *Osnovy dyzainu: pidruchnyk dlia 10 kl. zahalnoosv. navch. zakladiv, profiln. riven*, Kyiv, Pedahohichna dymka, 2010, 304 p., il.

37. Vdovchenko V. V. (ker. avt. kol.) ta in. *Osnovy dyzainu: pidruchnyk dlia 10 kl. zahalnoosv. navch. zakladiv, profiln. riven*, Kyiv, Pedahohichna dymka, 2010, 304 p., il., Elektronna povna versiia [elektronnyi resurs], rezhym dostupu : http://iitzo.gov.ua/elektronni_pidruchniki_dly_10_klasu_znz.html
38. Vdovchenko V. V. ta in. *Osnovy dyzainu: Prohrama profilnoho navchannia dlia zahalnoosv. navch. zakladiv, z trudovoho navchannia u 10–12 kl., Osvita i upravlinnia*, 2008, Part 11, Vol. 1, pp. 116–149 (10 kl.).
39. Vdovchenko V. V. ta in. *Osnovy dyzainu: Prohrama profilnoho navchannia dlia zahalnoosv. navch. zakladiv, z trudovoho navchannia u 10–12 kl., Osvita i upravlinnia*, 2008, Part 11, Vol. 2–3, pp. 89–122 (11–12 kl.).
40. Vdovchenko V. V. ta in. *Prohnostychni kontseptualni pidkhody do reformuvannia tekhnolohichnoi osvity uchniv zahalnoosv. shkoly, Naukovi zapysky*, Kyiv, 2011, Vol. 98, pp. 50–62.
41. Vdovchenko V. V. ta in. *Prohrama profilnoho navchannia dlia zahalnoosv. navch. zakladiv z trudovoho navchannia u 10–11 kl., «Hrafichnyi dyzain», Osvita i upravlinnia*, 2007, Part 10, Vol. 1, pp. 129–160.
42. Vdovchenko V. V. ta in. *Promyslovyi dyzain: Prohrama dlia 10–11 kl., Profilne navchannia, Silska shkola Ukrainy*, 2004, Vol. 31 (103), pp. 10–20.
43. Vdovchenko V. V. ta in. *Profilne navchannia za napriamom «Promyslovyi dyzain»: Prohrama dlia 10–11 kl. Dyzaïn-osvita: Profilne navchannia starshoklasnykiv: Prohramy, kalendarni plany i ne tilky...*, Kyiv, Shkil. svit, 2006, pp. 75–88.
44. Vdovchenko V. V. ta in. *Rezultaty eksperymentalnoi aprobatsii struktury uchnivskoho tvorchoho proektu v tekhnolohichnii pidhotovtsi z «Osnov dyzainu» v 10–11 kl., Anotovani rezultaty NDR Instytutu pedahohiky za 2010*, Kyiv, Instytut pedahohiky, 2011, pp. 244–245.
45. Vdovchenko V. V. ta in. *Urok pid mikroskopom, Silska shkola Ukrainy*, 2003, Vol. 19–21 (55–57), pp. 3–6.
46. Vdovchenko V. V. *Formuvannia tezaurusu z osnov dyzainu u systemi neperervnoi khudozhno-proektnoi osvity: propedytychni riven, Pedahohichni innovatsii u fakhovii osviti*, Uzhorod, DVNZ «UzhNU», 2014, Vol. 1(5), pp. 136–154.
47. Vdovchenko V. V., Vdovchenko Z. V. *Oryhinalni rishennia problemy kreatyvnosti starshoklasnykiv u fundamentalnykh i prykladnykh doslidzhenniakh khudozhnoho i tekhnichnoho proektuvannia, Anotovani rezultaty NDR Instytutu pedahohiky za 2009*, Kyiv, Instytut pedahohiky, 2010, pp. 232–233.
48. Vdovchenko V. V., Vdovchenko Z. V. *Uprovadzhennia rezultatativ doslidzhennia suchasnykh pedahohichnykh umov dlia profilnoho navchannia na eksperymentalnykh maidanchykakh Instytutu pedahohiky NAPN Ukrainy, Anotovani rezultaty NDR Instytutu pedahohiky za 2010*, Kyiv, Instytut pedahohiky, 2011, pp. 243–244.
49. Vdovchenko V. V., Konovalenko A. M. ta in. *Obrobka derevyny i dyzain seredovyscha (marketri) 10–11 kl.: Profilna prohrama, Silska shkola Ukrainy*, 2004, Vol. 34 (106), pp. 12–21.
50. Vdovchenko V. V., Konovalenko A. M. ta in. *Prohrama profiln. navchannia dlia zahalnoosv. navch. zakladiv z trudovoho navchannia u 10–11 kl. «Dyzain seredovyscha: khudozhnia obrobka derevyny (marketri)», Osvita i upravlinnia*, 2004, Part 7, Vol. 3–4, pp. 169–184.
51. Vdovchenko V. V., Konovalenko A. M. ta in. *Prohrama profiln. navchannia dlia zahalnoosv. navch. zakladiv z trudovoho navchannia u 10–11 kl. «Khudozhnia obrobka derevyny (rizblennia po derevu)», Dyzaïn-osvita: Profilne navchannia starshoklasnykiv: Prohramy, kalendarni plany i ne tilky...*, Kyiv, Shkil. svit, 2006, pp. 45–61.
52. Vejs G. *E'ntsiklopediya materialnoj kultury, 2004: [e'lektronnyj resurs]*, rezhym dostupa: <http://www.civ-blog.ru/download/enciklopediya-materialnoy-kultury>
53. Volkotrub I. T. *Osnovy xudozhestvennogo proektirovaniya*, Uchebnik dlya xudozh. ucheb. zavedenij, Kiev, Vysshaya sh., 1988, 191 p., 104 il.
54. *Vstup do filosofii: Kredytno-modulnyi kurs*, za red. L. M. Nikitina, Kyiv, Tsentr uchbovoi literatury, 2008, 256 p., [elektronnyi resurs], rezhym dostupu: http://b-ko.com/book_364_glava_22.
55. Honcharenko S. U. *Fundamentalnist chy vuzkyi profesionalizm osvity, Dydaktyka profesiinnoi shkoly, Khmelnytskyi, KHNU*, 2004, Vol. 1, pp. 177–186.
56. Hubko O. T. *Psykhologhiia ukrainskoho narodu*, Kyiv, Zadruga, 2003, 400 p.
57. Hubko O. T. *Psykhologhiia ukrainskoho narodu*, Part 1, Psykhologhichni sklad praukrainskoi narodnosti, Kyiv, 2010, 504 p., il.
58. Hubko O. T. *Psykhologhiia ukrainskoho narodu: nauk. doslidzh.*, Part 2: Psykhologhichni osoblyvosti nashykh kraian u mizhchassi Trypillia – suchasna Ukraina, Kyiv, Vyd-vo drukarnia Dilo», 2013, 400 p.
59. Danujenko V. Ya. *Dyzain Ukrainy u svitovomu konteksti khudozhno-proektnoi kultury XX stolittia (natsionalnyi ta hlobalizatsiyni aspekty)*, Kharkiv, 2006, 401 p.
60. Danylenko V. Ya. *Dyzain: pidruchnyk*, Kharkiv, KHDADM, 2003, 320 p.
61. *Dekoratyvno-uzhytkove mystetstvo: slovnyk*, Part 1, Ya. P. Zapasko, I. V. Holod, V. I. Bilyk, Lviv, Afisha, 2000, 364 p., il.
62. *Dekoratyvno-uzhytkove mystetstvo: slovnyk*, Part 2, Ya. P. Zapasko, I. V. Holod, V. I. Bilyk, Lviv, Afisha, 2000, 400 p., il.
63. *Derzhavnyi standart bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity*, 2011: [elektronnyi resurs], rezhym dostupu: <http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/cardnpd/1392-2011>
64. *Dyzain i erhonomika: Terminy ta vyznachennia, DSTU 3899-99, Vydannia ofitsiine*, Kyiv, Derzhstandart Ukrainy, 1999, 30 p.
65. *Dyzain-osvita: Profilne navchannia starshoklasnykiv: Prohramy, kalendarni plany i ne tilky...*, Kyiv, Shkil. svit, 2006, 128 p.
66. *Dyzain kvitnykiv: navch. posib.*, V. V. Pushkar, A. D. Zhyrnov, O. K. Vilhelm-Shvadchak, Kyiv, 2003, 132 p.
67. *Dyzain: slovnyk-dovidnyk*, Kyiv, Feniks, 2010, 384 p.

68. *Entsyklopedia osvity*, vidpovid. red. V. H. Kremen, Kyiv, Yurinkom Inter, 2008, 1040 p.
69. Zakharchuk-Chuhai R. V., Antonovych Ye. A. *Ukrainske narodne dekoratyvno-prykladne mystetstvo: navch. posibn.*, Kyiv, Znannia, 2012, 342 p.
70. Ziazun I. A. Psykho-pedahohichni umovy uchinnia-vykhovannia osobystosti, *Etnodyzain: yevropeiskyi vektor rozvytku i natsionalnyi kontekst*, Poltava, PNPU im. V. H. Korolenka, 2015, Part 1, pp. 11–19.
71. Korets M. S., Vdovchenko V. V., Tarara A. M. Pedahohichni umovy realizatsii tekhnolohichnoho profilnoho navchannia, *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova*, Kyiv, Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2010, Vol. 6, pp. 213–214.
72. Madzhon V. M., Kryvolapov M. O. *Dyzain i tekhnolohii v systemi nepererвної osvity*, *Etnodyzain: yevropeiskyi vektor rozvytku i natsionalnyi kontekst*, Poltava, PNPU im. V. H. Korolenka, 2015, Part 1, pp. 30–33.
73. Machacha T. S. *Formuvannia proektno-tekhnolohichnoi kultury uchniv osnovnoi shkoly v protsesi trudovoho navchannia*, Kyiv, 2011, 20 p.
74. Machacha T. S., Vdovchenko V. V. ta in. Osvitnia haluz «Tekhnolohii», *Proekt Derzhavnogo standartu bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity*, Kyiv, 2010, pp. 67–70.
75. Myhal S. P. *Dyzain v imenakh. Lvivska shkola*, Lviv, Papuha, 2010, 156 p., il.
76. Myhal S. P. *Dyzain. Lvivska shkola, albom-kataloh*, Lviv, Papuha, 2004, 240 p., il.
77. Myhal S. P. Lvivska dyzainerska shkola: stanovlennia, problemy, perspektyvy, *Dialoh kultur: Ukraina u svitovomu konteksti, Khudozhnia osvita*, Lviv, Svit, 2000, pp. 387–393.
78. Nalyvaiko S. I. *Davnoindiiski imena, nazvy, terminy: proektsiia na Ukrainu: dovidnyk*, Kyiv, 2009, 504 p.
79. *Osnovny'e terminy' dyzaina: kratkij spravochnik slov*, Moskva, VNIITE', 1988, 87 p.
80. *Pedahohichni slovnky*, za red. M. D. Yarmachenka, Kyiv, Pedahohichna dumka, 2001, 514 p.
81. Pidlypenskyi V. S. *Politekhnichnyi rosiisko-ukrainskyi slovnky*, Kyiv, Perun, 2000, 512 p.
82. Pometun O. I. Kompetentnisnyi pidkhdid – naivazhlyvshy oriientyr rozvytku sychasnoi osvity, *Ridna shkola*, 2005, Vol. 1, pp. 65–67.
83. *Psykholohichna entsyklopediia*, avtor-uporiadn. O. M. Stepanov, Kyiv, Akademvydav, 2006, 424 p.
84. *Reklama i dyzain: tлумachnyi slovnky*, uporiadn. L.V. Remizovskiy, Kyiv, Alterpres, 2012, 288 p.
85. Ryzhova I. S. *Filosofiia dyzainu. Teoretyko-metodolohichni zasady: monohrafiia*, Zaporizhzhia, ZNTU, 2006, 544 p.
86. Romenets V. A. *Psykholohiia tvorchosti: navch. posibnyk*, Kyiv, Lybid, 2004, 288 p.
87. Sidanych I. L. *Dukhovno-moralne vykhovannia u vitchyzniani shkoli (XX – pochatok XXI stolittia): monohrafiia*, Kyiv, NVP Interservis, 2013, 464 p.
88. Sydorenko V. F. *Genezis proektnej kultury' i e'stetika dizainerskogo tvorchestva*, Moskva, 1990, 32 p.
89. *Slovnky z dyzainu i erhonomiky: terminolohichni slovnky dlia fakhivtsiv z dyzainu i erhonomiky, inzheneriv, konstruktoriv, studentiv VNZ*, V.O. Svirko ta in., Kharkiv, NTMT, 2009, 131 p.
90. Somkin V. V. *Dyzain. Tendentsii ta napriamky rozvytky: monohrafiia*, Kyiv, Alterpres, 2009, 528 p., il.
91. Somkin S.V. *Osnovy proektuvannia ta konstruiuvannia: navch. posibnyk*, Kyiv, Alterpres, 2007, 283 p., il.
92. Tarara A. M., Vdovchenko V. V. Kontseptualni ta innovatsiini strukturni rozroblennia dlia profilnoho navchannia starshoklasnykiv v osvitnii haluzi «Tekhnolohii», *Molod i rynok*, 2011, Vol. 10 (81), pp. 64–68.
93. Tarara A. M., Vdovchenko V. V. Modeliuvannia doboru i realizatsii zmistu navchalnoho predmeta «Tekhnolohii» v zahalnoosvitnii shkoli na zasadakh proektno-tekhnolohichnoho pidkhdodu, *Proektna diialnist uchniv u systemi kompetentnisno spriamovanoi sotsialnoi i zhyttievoi praktyky v 11-richn. shk. ta pozashk. osviti*, Kamianets-Podilskyi, Aksioma, 2014, Part. 2, pp. 163–168.
94. *Tekhnichna estetyka. navch. kurs: [elektronnyi resurs]*, rezhym dostupu: <http://studentam.net.ua/content/view/4215/83/>
95. *Ukrainskyi pedahohichni slovnky*, za red. S.U. Honcharenka, Kyiv, Lybid, 1997, 376 p.
96. *Ukrainsko-anhliiskyi pedahohichni slovnky*, uklad. T. K. Polonska, Kyiv, Pedahohichna dumka, 2008, 448 p.
97. *Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnky*, redkol. : V. I. Shynkaruk (holova) ta in., Kyiv, Abrys, 2002, 742 p.
98. Fursa O. O. Stanovlennia dyzain-osvity v Ukraini ta zarubizhzi: istoryko-porivnialnyi aspekt, *Etnodyzain: yevropeiskyi vektor rozvytku i natsionalnyi kontekst*, Poltava, PNPU im. V. H. Korolenka, 2015, Part 1, pp. 86–92.
99. Fursa O. O. *Tendentsii rozvytky dyzain-osvity v Ukraini: monohrafiia*, Kyiv, Luhansk, Noulidzh, 2012, 448 p.
100. Shevchenko H. P. Dukhovnist i tsinnosti zhyttia, hol. red. H. P. Shevchenko, *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka*, Luhansk, Skhidnoukr. nats. un-t im. V. Dalia, 2004, Vol. 5, pp. 3–15.
101. Shpara P. E. *Texnicheskaya e'stetika i osnovy' xudozhestvennogo konstruirovaniya*, Kiev, Vy'sshaya shkola, 1989, 247 p.
102. Shcholokova O. P. Katehoriia dukhovnosti u mystetskii osviti: kompetentnisnyi aspekt, *Estetyka i etyka pedahohichoi dii*, 2011, Vol. 1, pp. 127–136.
103. *OXFORD: Velyka entsyklopediia shkoliara*, Kyiv, Pero, 2013, 664 p., il.

Summary

Viktor Vdovchenko, Yevhen Antonovych

Conceptual Bases of Fundamental Research of Structure and Content of the Specializations «Artistically-Project Creation», «Decoratively-Applied Art», «Bases of Design» of the Profile Teaching in the National System of Continuous Artistically-Project Education

In the article the attention is accented on the native changes for years of independence of Ukraine that took place in engineering, designer, artistically-project education, since pre-university – profile preparation in general

educational establishments (GEE). The substantive provisions of conceptual bases of fundamental research of structure and content of the specializations «Artistically-Project Creation», «Decoratively-Applied Art», «Bases of Design» of the profile teaching in the national system of continuous artistically-project education have been determined. The ways of solving of the problem of providing by the teaching-methodological complete sets of the noted specializations of the profile GEE have been shown. The question of the scientifically grounded stage-by-stage introduction to the educational process of profile GEE of artistically-project education have been reflected. For the first time, after transition to the competence result of profile preparation, modern scientific source base for introduction of new concept-terminology apparatus of the profile teaching of the national system of continuous artistically-project education have been offered.

Key words: national system of continuous artistically-project education, fundamental research, conceptual bases, pre-university preparation, profile teaching, specializations «Artistically-Project Creation», «Decoratively-Applied Art», «Bases of Design».

Дата надходження статті: «29» січня 2015 р.

Стаття прийнята до друку: «25» лютого 2015 р.

УДК 378.147:80 (045)

ОЛЕНА ВОБК,

доктор педагогічних наук, доцент
(м. Черкаси)

Спіральний шлях пізнання: епістемологічні засади

У статті досліджуються основи мультипарадигмального спірального пізнання. Зокрема, розглядаються рівні та шляхи когніції, окреслюються механізми пізнавальної діяльності. Підкреслюється важливість гносеологічного плюралізму, згідно з яким постулюється поєднання раціонального, чуттєвого й досвідного в когнітивному процесі. Акцентується ідея взаємодії різних формацій і парадигм пізнання, що результується створенням мультипарадигмальних епістемологічних систем. Пропонується спіральна модель зростання знання.

Ключові слова: пізнання, мультипарадигмальність, гносеологічний плюралізм, епістемологічні стилі, спіральна модель пізнання

Постановка проблеми у загальному вигляді... Прагнення до активного пізнання дійсності й навколишнього середовища є природною потребою індивіда. Пізнавальна активність, або когніція передбачає, насамперед, розуміння людиною природи, суспільства й самої себе. Результатом такої активності є знання, навички, вміння, відповідні здатності й досвід.

Аналіз досліджень і публікацій... Пізнання/когніція традиційно розглядається як специфічний вид соціально-культурної діяльності індивіда, спрямованої на збагнення як зовнішнього світу, так і свого внутрішнього стану. Пізнання розгортається в сумісній та індивідуальній діяльності, «спирається» на різні історичні й культурні форми, здійснюється в різних поєднаннях вродженого й набутого досвіду. Закріплюючись у цьому досвіді у вигляді більш-менш узгоджених між собою компонентів, когніція виступає, насамперед, як знання. Тому в цьому процесі слід розмежувати процес і результат. Особистість, освоюючи елементи соціального світу, відкриває нові, невідомі зв'язки, формує нові образи у вигляді структур знань; її власна пізнавальна діяльність реалізується за рахунок роботи з цими структурами в ході використання й перетворення елементів знання. Зусилля індивіда так би мовити «оживляють» знаннєві схеми, які зберігаються у його свідомості, переводять їх у режим взаємодії з реальними проблемами, так чи інакше відтворюючи й переробляючи їх у процесі пізнання й «повертаючи» їх у свідомість у збагаченому вигляді. Знання, таким чином, актуально присутнє в житті людей як момент когніції; воно розкривається, поповнюється й реалізується в контексті пізнання [3, с.306].

Формулювання цілей статті... **Метою статті** є висвітлення особливостей мультипарадигмального спірального пізнання.

Виклад основного матеріалу... У структурі пізнавального процесу традиційно розрізняють два базові рівні: чуттєве пізнання й раціональне пізнання. На рівні чуттєвого пізнання здійснюється відзеркалення зовнішнього світу в образній формі в результаті безпосереднього контакту суб'єкта пізнання з об'єктами реальної дійсності. Таке пізнання виражається в чуттєвому досвіді. Результатом чуттєвого пізнання є відчуття, сприйняття й уявлення. На рівні раціонального пізнання, яке якнайповніше втілюється в мисленні людини, має місце процес сутнісного й опосередкованого пізнання світу, що забезпечує розкриття його закономірних зв'язків та їхню фіксацію мовою понять і категорій. Результатом раціонального пізнання є форми мислення у вигляді понять, думок, умовиводів і ментальних моделей. Раціональне пізнання формується під впливом практичної діяльності, тобто у процесі набуття досвіду [5, с.78].